

Bijlage II

Situering en wetenschappelijke omschrijving

I. Algemeen

De speciale beschermingszone SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' (hierna : de SBZ-V Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist) wordt voorlopig vastgesteld om de in dit gebied voorkomende internationaal belangrijke populaties kustbroedvogels (Dwergstern *Sterna albifrons*, Visdief *Sterna hirundo* en Grote Stern *Sterna sandvicensis*) te beschermen. Het gebied vormt een belangrijke schakel als broedgebied voor stern en binnen de regio van de zuidelijke Noordzee. Binnen het geheel van de in het Vlaamse Gewest aangewezen speciale beschermingszones in de zin van artikel 4 van de Vogelrichtlijn neemt de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' een bijzondere positie in, dit gezien het dynamische karakter van zowel het gebied, waarbij als gevolg van havenactiviteiten jaarlijks nieuwe geschikte broedgebieden ontstaan of verdwijnen, als van de soorten (pionierssoorten die snel inspelen op veranderingen binnen hun broedgebied waarbij snel nieuwe geschikte broedgebieden worden gekoloniseerd en waarvan de aantallen jaarlijks sterk kunnen fluctueren). Daarom werd geopteerd voor een ruime afbakening van de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist'. Binnen deze voorlopig vastgestelde SBZ-V wordt een oppervlakte van 22 ha hoog-kwalitatief broedgebied voorzien. Daarnaast worden de belangrijkste foerageergebieden en rustgebieden binnen deze SBZ-V opgenomen.

II. Situering en omschrijving van het gebied

Nummer : BE2524317

Naam : Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist

Lokalisatie Provincie : West-Vlaanderen

Coördinaten : 51°20'43"NB-51°21'80"NB — 3°10'35"OL-3°14'20"OL Oppervlakte : 498 ha

Hoogte : 0-5

Omschrijving van het gebied :

a) Habitatbeschrijving

In de voorlopig vastgestelde SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' kunnen drie deelgebieden worden onderscheiden.

1) Het sternenschiereiland, gelegen aan de binnenzijde van Oostelijke Dam, ten noorden van de LNG-Terminal, samen met de omliggende, bij laagwater droogvallende slikken (63,8 ha).

Het huidige (voorjaar 2005) sternenschiereiland is ca 11 ha groot en bestaat uit een afwisseling van zandige, weinig begroeide gedeelten, zeeraket- en helmvegetaties en lage primaire duintjes. Het huidige sternenschiereiland zal worden uitgebreid tot 22 ha. Behalve het schiereiland zelf (broedgebied) worden ook de omliggende slikken in de SBZ-V 'Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist' opgenomen daar deze erg belangrijk zijn als rust- en baltsgebied voor de stern en.

2) De belangrijkste foerageergebieden binnen de voorhaven (373,3 ha).

De wateroppervlakte binnen de strekdammen is belangrijk als foerageergebied voor Dwergstern en Visdief en in mindere mate ook voor Grote Stern. De foerageergebieden grenzen niet aan de kaaimuren (afstand van 15m).

3) De Baai van Heist, gelegen op het strand ten oosten van de Oostelijke Dam (ca 60,9 ha).

Dit natuureservaat wordt gekenmerkt door een hoge mate van dynamiek (sterke invloed van wind en zout water) en bestaat uit een strandzone met aangrenzende slikken, schorren en primaire duinen. Het gebied is spontaan ontstaan tegen de oostelijke strekdam van de voorhaven van Zeebrugge. Tot voor kort fungeerde de Baai van Heist als broedgebied voor Dwergstern. De laatste jaren is het gebied hoofdzakelijk belangrijk als verzamelplaats voor stern en na het broedseizoen. Er wordt een buffer van 50 m aan de oostkant van het reservaat voorzien, dit om verstoring te minimaliseren.

De gebieden Noordkant Albert II-dok en Baai van Zeebrugge, voorgesteld in het IN-rapport, worden niet mee opgenomen in de voorlopig vastgestelde SBZ-V Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist. In 2004 heeft immers 60 % van de in de voorhaven van Zeebrugge broedende Visdieven, 100 % van de in de haven van Zeebrugge broedende Grote Stern en 80 % van de in de haven van Zeebrugge broedende Dwergstern gebroed binnen de grenzen van de voorgestelde afbakening. De verdere uitbouw van het sternenschiereiland zal allicht een verdere stijging van deze percentages tot gevolg hebben. Wetenschappelijke monitoring van de volledige broedpopulaties van de bijlage I-soorten van de Vogelrichtlijn (= bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud), zal evenwel dienen uit te wijzen in hoeverre de kwantitatieve en kwalitatieve instandhoudingsdoelstellingen, zoals vooropgesteld gegarandeerd blijven.

Aan de zeezijde sluit het gebied direct aan op een gebied dat eveneens van belang is als foerageergebied voor de stern en. Aangezien deze gebieden evenwel onder federale jurisdictie vallen, dienen de initiatieven ter aanwijzing ervan door de federale overheid genomen te worden.

b) Juridisch statuut

De gebieden 1 en 2 zijn gelegen binnen de havendammen en zijn op het gewestplan bestemd als bestaande waterweg (ca 425 ha), met uitzondering van de kleine dam dwars op de oostelijke strekdam in het noorden van de voorhaven (industriegebied). De Baai van Heist (gebied 3) heeft op heden geen gewestplanbestemming, maar is wel deels afgebakend als beschermd duingebied (ca 37 ha) in uitvoering van de duinendecreten en is eveneens opgenomen in het VEN (Vlaams Ecologisch Netwerk). De Baai van Heist werd tenslotte opgericht als Vlaams Natuureservaat (in eerste instantie als Staatsnatuureservaat) bij Ministerieel Besluit van 22 oktober 1997.

c) Eigendom

Vlaams Gewest

d) Huidig gebruik

Havenactiviteiten, natuureservaat

e) Noodzakelijk beheer

Beheer van de broedgebieden (in stand houden van dynamiek en gunstige successiestadia) in functie van de instandhoudingsdoelstellingen zoals nader omschreven in punt V, voorkomen van verstoring van de broedkolonies, voorkomen van zowel de vestiging van nestplaatsconcurrenten als de aanwezigheid van landpredatoren in de stern enkolonies, voorzien van andere broedplaatsen voor grote meeuwen, het beperken van effecten van windturbines en het verzekeren van de kwaliteit van de rust- en foerageergebieden.

III. Criteria voor opname :

Omwille van het geregeld en in belangrijke concentraties voorkomen van broedende Grote Stern (maximaal 4 067 koppels in 2004), Visdieven (maximaal 3 052 koppels in 2004) en Dwergsternen (maximaal 425 koppels in 1997), voldoet de voorhaven van Zeebrugge en omgeving aan de IBA-criteria voor aanwijzing als speciale beschermingszone in uitvoering van art. 4.1. van de Vogelrichtlijn (deze drie soorten staan in bijlage I van de Vogelrichtlijn en in bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud). Ook de omliggende foerageergebieden, zowel op Vlaams als federaal grondgebied, voldoen omwille van het geregeld voorkomen van meer dan 1 % van biogeografische populatie van de drie genoemde sternensoorten aan deze IBA-criteria.

IV. Andere voorkomende soorten

Broedende Zwartkopmeeuwen, *Larus melanocephalus* (bijlage IV Decreet Natuurbehoud) komen geregeld voor doch niet in aantallen die de 1 %-norm overschrijden. Andere niet-broedende soorten van de bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud zijn Roodkeelduiker *Gavia stellata*, Parelduiker *Gavia arctica*, Kuifduiker *Podiceps auritus*, Kleine Zilverreiger *Egretta garzetta*, Lepelaar *Platalea leucorodia*, Nonnetje *Mergellus albellus*, Smelleken *Falco columbarius*, Slechtvalk *Falco peregrinus*, Kempphaan *Philomachus pugnax*, Rosse Grutto *Limosa lapponica*, Bosruiter *Tringa glareola*, Zwarte Stern *Chlidonias niger* en Velduil *Asio flammeus*. Deze soorten komen alle in kleine aantallen en/of sporadisch voor in het gebied.

Tevens voldoet de voorhaven van Zeebrugge aan de criteria voor aanwijzing als speciale beschermingszone in toepassing van de Vogelrichtlijn omwille van het belang voor de Kleine Mantelmeeuw. Deze soort wordt niet vermeld in de bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud (noch in bijlage I van de Vogelrichtlijn), maar komt recent voor in aantallen die meer dan 1 % uitmaken van de biogeografische populatie. Er wordt echter voor geopteerd deze soort niet aan de Europese Commissie aan te melden omwille van de druk die de aanwezigheid die deze nagenoeg exponentieel toenemende populatie, samen met deze van de Zilvermeeuw, stelt op de broedpopulaties van de drie sternensoorten.

In strenge winters dient de voorhaven tevens als refugium voor overwinterende eenden, waarbij enkel de Slobeend *Anas clypeata* sporadisch de 1 %-norm overschrijdt.

De instandhoudingsdoelstellingen van deze soorten lopen in globaliteit in grote mate gelijk met deze van de drie sternensoorten. Door aan de instandhoudingsdoelstellingen voor de sternensoorten, zoals hieronder geformuleerd onder V. Instandhoudingsdoelstellingen, te voldoen, wordt tegelijk voldaan aan de instandhoudingsdoelstellingen voor al deze bovenvermelde soorten.

V. Instandhoudingsdoelstellingen

Gezien de bijzondere eigenschappen zowel van het gebied (dynamisch met sterk wijzigende aspecten) als van de vogelsoorten waarvoor het kwalificeert als speciale beschermingszone (soorten van pioniersstadia en dynamische milieus), wordt ervoor geopteerd instandhoudingsdoelstellingen op te stellen voor de oppervlakte noodzakelijk broedgebied om de populaties van de betrokken soorten in stand te houden, eerder dan voor aantallen broedvogels. Een tweede vereiste, na het behoud van de nodige oppervlakte aan broedhabitat, is het waarborgen van een zo hoog mogelijke kwaliteit van dit habitat.

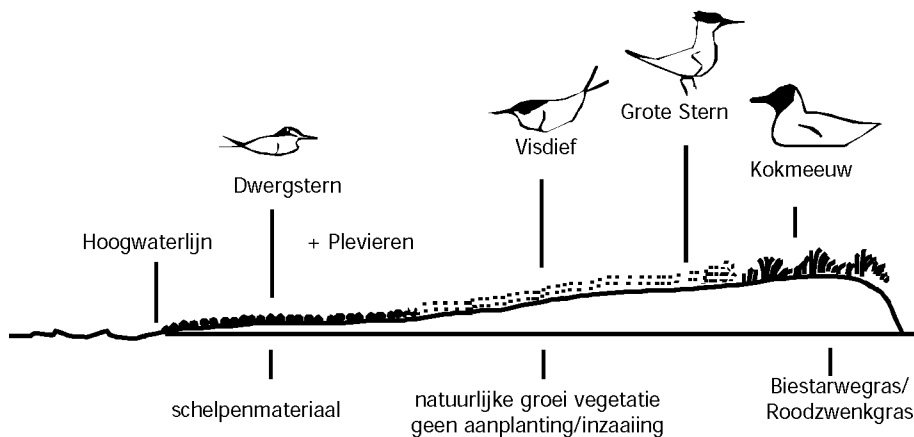
Om aan de instandhoudingsdoelstellingen voor dit SBZ-V te voldoen, dient op elk moment 22 ha kwalitatief hoogstaand en geschikt bevonden broedgebied voor de in punt III betrokken soorten van bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud aanwezig te zijn. Deze instandhoudingsdoelstellingen moeten bekeken worden in samenhang met deze voor het aansluitende gebied op het federale grondgebied, waarvan de federale overheid de aanwijzing voor dezelfde soorten voorbereidt. Gezien het dynamische karakter van het milieu waarin de aangemelde soorten voorkomen en de dynamische aard van de soorten zelf, kan in de toekomst worden gedacht aan het voorzien van andere broedlocaties, dit op voorwaarde dat deze broedlocatie voldoet aan alle gestelde eisen en geschikt wordt bevonden.

Hierbij dienen behalve de kwantitatieve doelstellingen ook de kwalitatieve doelstellingen in acht te worden genomen. Een belangrijke factor hierbij is de aanwezigheid van de kolonie Kleine Mantel- en Zilvermeeuwen in de westelijke voorhaven. Wanneer (een deel van) het broedgebied van deze soorten wordt ingenomen, dient erover te worden gewaakt dat noch de nestplaatsconcurrentie, noch de predatiedruk op de betrokken aangemelde soorten van de bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud toeneemt. Indien dit toch het geval zou zijn dienen afdoende maatregelen te worden genomen.

Verder dient voor het waarborgen van de optimale kwaliteit van het broedbiotoop van de sternes ook aandacht te worden besteed aan het behoud van dynamiek en gunstige successiestadia, opvolging en voorkomen van predatie, het beperken van effecten van windturbines, het voorkomen van wezenlijke verstoring en het verzekeren van de kwaliteit van de rust- en balts- en foerageergebieden, zoals hierna verder omschreven.

Behoud van dynamiek en gunstige successiestadia

Om het gebied ook op langere termijn geschikt te houden als broedplaats dient een minimale dynamiek te worden gewaarborgd, waardoor tenminste op de lager gelegen delen van het opgespoten gebied de vegetatiesuccessie wordt tegengegaan door de inwerking van het zoute water. Door een oplopend talud te voorzien zal er een natuurlijke gradiënt ontstaan die het gebied geschikt maakt voor het volledige scala aan kustbroedvogels (zie figuur). De delen die alleen met laagwater droog vallen doen dienst als foerageergebied en tevens als rustplaats tijdens en verzamelpplaats voor en na het broedseizoen. De strandzone zal broedgelegenheid bieden aan pioniersoorten als plevieren en Dwergstern, terwijl de iets hoger gelegen (doch schaars begroeide) delen een ideale broedgelegenheid vormen voor Visdief. Op de hoger gelegen delen zal zich een hogere vegetatie met Zeeraket, Helm en Biestarwegras vormen die geschikt is voor Grote Stern, Kokmeeuw.

Figuur. Schematische doorsnede (niet op schaal) van een broedplaats voor kustbroedvogels met globale weergave van zonering in vegetatie en broedvogels.

Luchtpredatoren

Elke broedpoging van Zilver- of Kleine Mantelmeeuw in de broedterreinen van pioniersoorten en Visdief, Grote Stern en Kokmeeuw moet worden vrijdeld (vernietiging van de nesten wanneer het legsel compleet is) en ook het Sternschiereiland dient gevrijwaard te blijven van de broedende grote meeuwen. Het verwijderen van nesten van grote meeuwen kan evenwel slechts een laatste optie zijn; er dienen in eerste instantie afdoende maatregelen worden genomen om een eventuele vestiging te vermijden.

Indien er natuurbehoudskeuzes gemaakt moeten worden, wegen stern en plevieren op basis van hun internationale beschermingsstatus zwaarder door dan de grote meeuwen.

Zolang er in het kustecosysteem onvoldoende geschikte uitwijkmogelijkheden voor stern aanwezig zijn, is een scheiding tussen de grote meeuwen en de stern noodzakelijk.

Grondpredatoren

De aanwezigheid van grondpredatoren moet worden vermeden door het voeren van een consequent preventiebeleid en desgevallend een actief eradicatiebeleid. De nodige actieve maatregelen worden genomen voor een eventuele bestrijding van grondpredatoren.

Windturbines

In samenspraak met de uitbater van het turbinepark dient ernaar te worden gestreefd de situatie in de toekomst te optimaliseren, waarbij een win-win-situatie het uitgangspunt is (hoger energierendement met minder aanvarings-slachtoffers). Verstoring door menselijke activiteiten

Menselijke activiteiten met een sterk verstrend karakter in en rond de broedkolonies dienen tijdens het broedseizoen (begin april-half augustus) worden vermeden. Er werd vastgesteld dat reguliere havenactiviteiten of bouwactiviteiten in de nabijheid van de broedkolonies kunnen plaatsvinden zonder dat dit betekenisvolle negatieve gevolgen heeft voor de broedkolonies. De kolonies blijken vooral gevoelig te zijn voor verstoring door occasionele bezoekers. Er dienen duidelijke verbods- en informatieborden worden aangebracht of desnoods andere voorzieningen worden getroffen.

Kwaliteit van de rust- en foerageergebieden

Er moet een voldoende grote oppervlakte rustgebied en balts- en verzamelplaatsen (strand en het bijhorend intertijdengebied) aanwezig zijn. Het verzekeren hiervan dient dan ook een aandachtspunt te zijn. Het werd dan ook mee opgenomen in de kwantitatieve doelstelling van 22 ha (zonder intertijdengebied). Hierbij dient opgemerkt dat binnen de afgebakende zone plaats is voor alle reguliere havenactiviteiten in het foerageergebied Scheepvaart, baggeractiviteiten en andere reguliere havenactiviteiten hebben geen betekenisvolle negatieve invloed op foeragerende stern. Integendeel, scheepvaart (vooral ferry's en baggerschepen) faciliteert vaak de voedselbeschikbaarheid voor stern. Beperkte veranderingen in de totale oppervlakte of de vorm van het foerageergebied (bijvoorbeeld als gevolg van de uitbreiding van de droge delen) hebben geen impact op het opportunistisch foeragegedrag van de stern.

Wanneer voldaan is aan deze kwantitatieve en kwalitatieve instandhoudingsdoelstellingen is er voldaan aan de ecologische vereisten voor een gunstige staat van instandhouding voor de betrokken soorten en treedt er geen betekenisvolle aantasting op van de natuurlijke kenmerken van dit SBZ-V.

Door te voldoen aan de kwalitatieve en kwantitatieve instandhoudingsdoelstellingen voor de broed-, rust- en foerageergebieden voor de drie sternsoorten dienen geen bijkomende maatregelen te worden genomen voor de andere eventueel voorkomende broedende en niet-broedende soorten van bijlage IV van het Decreet Natuurbehoud.

Gezien om gevoegd te worden bij het besluit van de Vlaamse Regering van 22 juli 2005 betreffende de definitieve vaststelling van de speciale beschermingszone « Kustbroedvogels te Zeebrugge-Heist » in toepassing van de Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 2 april 1979 inzake het behoud van de vogelstand.

Brussel, 22 juli 2005.

De minister-president van de Vlaamse Regering,
Y. LETERME

De Vlaamse minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur,
K. PEETERS